

Sygn. I Ca 352/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2015 r.,

SĄD OKRĘGOWY w ŁOMŻY, w I WYDZIALE CYWILNYM,

w składzie:

Przewodniczący: WŁODZIMIERZ WÓJCICKI,

SĘDZIOWIE: WIESŁAWA KOZIKOWSKA,

ANNA KACPRZYK,

PROTOKOLANTKA: ANNA SOBIESKA,

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2015 r. w Łomży,

na rozprawie,

sprawy z powództwa sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Komendanta Miejskiego Policji w Ł.

przeciwko J. A.,

o zapłatę,

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łomży z 25 maja 2015 r.,

sygn. akt I C 155/15,

zmienia zaskarżony wyrok i powództwo oddala.

W. K. W. A. K.

Sygn. akt I Ca 352/15

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa - Komendant Miejski Policji w Ł. w pozwie skierowanym przeciwko J. A. wniósł o zasądzenie kwoty 10.600 zł z odsetkami ustawowymi od 4 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Łomży 20 stycznia 2015 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (sygn. I Nc 63/15) uwzględniający powództwo w całości. Pozwany w sprzeciwie od nakazu zapłaty, wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 25 maja 2015 r. sygn. I C 155/15 Sąd Rejonowy w Łomży uwzględnił powództwo w całości i orzekł o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany w dniu 6 lutego 2013 r. zastosował przemoc w stosunku do funkcjonariusza Policji K. w Ł. S. D. w celu zaniechania podjętej przez niego czynności służbowej, w wyniku czego funkcjonariusz doznał obrażeń ciała. Wyrokiem z 6 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Łomży w sprawie II K 153/13 uznał J. A. winnym naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza S. D..

Orzeczeniem nr (...) Wojewódzkiej Komisji Lekarskiej MSW w B. z 4 grudnia 2013 r. zdarzenie z 6 lutego 2014 r. zostało zakwalifikowane jako pozostające w związku ze służbą. Ustalono, że stwierdzone urazy spowodowały 15% uszczerbek w stanie zdrowia poszkodowanego. Decyzją z 16 stycznia 2013 r. nr (...) Komendant Wojewódzki Policji w B. na podstawie art. 5 ust. 1, art. 9 i 12 ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji oraz § 2 pkt 4 i § 8 rozporządzenia MSW z 10 marca 1992 r. w sprawie przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, przyznał S. D. jednorazowe odszkodowanie w kwocie 10.560 zł.

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy uznał powództwo za uzasadnione w świetle art. 441 §3 k.c. Podkreślił przy tym, że na mocy art. 11 k.p.c. był związany ustaleniami prawomocnego wyroku skazującego za popełnienie przestępstwa. W niniejszym postępowaniu Sąd nie badał na nowo winy. Dlatego na podstawie art. 217 §3 k.p.c. oddalone zostały wnioski pozwanego zawarte w sprzeciwie od nakazu zapłaty, gdyż okoliczności sporne zostały dostatecznie wyjaśnione.

Ponadto Sąd Rejonowy powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z 27 marca 2008 r., sygn. III CZP 13/08, zgodnie z którą Skarbowi Państwa, który wypłacił funkcjonariuszowi za wypadek pozostający w związku z pełnieniem służby w Policji jednorazowe odszkodowanie pieniężne na podstawie art. 5 ustawy z 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji (Dz. U. Nr 53, poz. 345 ze zm.), przysługuje do sprawy roszczenie o zwrot równowartości tego świadczenia. Wskazał też uchwałę Sądu Najwyższego z 21 października 1997 r., sygn. III CZP 34/97, zgodnie z którą Skarbowi Państwa, który wypłacił uposażenie funkcjonariuszowi należne w razie choroby na podstawie art. 121 ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179 ze zm.), przysługuje do sprawy wypadku roszczenie o zwrot równowartości tych świadczeń.

Podstawą orzeczenia Sąd Rejonowy uczynił art. 441 §3 k.c., a w zakresie odsetek art. 481 k.c., a co do kosztów postępowania art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany J. A.. Nie precyzując zarzutów twierdził, że Sąd Rejonowy nie wyjaśnił dostatecznie sprawy, niesłusznie oddalił jego wnioski dowodowe odnośnie ustalenia zarządcy drogi, nie przesłuchał pozwanego w charakterze strony, jak też nie przesłuchał jako świadka S. D. w celu wyjaśnienia rozbieżności w jego oświadczeniach złożonych w toku sprawy karnej i cywilnej. Na tej podstawie domagał się zmiany zaskarżonego orzeczenia i oddalenia powództwa.

W odpowiedzi na apelację powód Skarb Państwa – Komendant Miejski Policji w Ł. wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Apelacja skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku, aczkolwiek nie z przyczyn w niej wskazanych.

Skarżący w apelacji skupił się na kwestionowaniu winy pozwanego za skutki zdarzenia z 6 lutego 2013 r., w tym zaś zakresie rozważania prawne Sądu Rejonowego nie budziły żadnych wątpliwości. Istotne było natomiast odniesienie się do podstawy materialnoprawnej zgłoszonego roszczenia.

W systemie apelacyjnym w sąd odwoławczy jest przede wszystkim instancją merytoryczną, a nie kontrolną (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2000 r., sygn. III CKN 812/98, publ. OSNC 2000, nr 10, poz. 193). Merytoryczny charakter sądu drugiej instancji został określony w art. 382 k.p.c., stanowiącym, że sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Oznacza to, że sąd odwoławczy nie może poprzestać na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych, musi bowiem dokonać ponownych ustaleń faktycznych, na podstawie powtórnej oceny dowodów przeprowadzonych przez sąd I instancji, z uwzględnieniem ewentualnie dopuszczonych dodatkowo w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 1998 r., sygn. II CKN 704/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 214). Merytoryczny charakter orzekania sądu odwoławczego polega właśnie na tym, że ma on obowiązek poczynić własne ustalenia i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego, czyli dokonać ich subsumcji. Jedynie w sytuacji, w której podziela ustalenia sądu niżej instancji, może ograniczyć się do stwierdzenia, że przyjmuje je za

własne, gdyż szczegółowe powtarzanie analizy i roztrząsanie wszystkich dowodów staje się wtedy niecelowe (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 23 marca 1999 r., sygn. III CZP 59/98, publ. OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124). W postanowieniu z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02 (OSNC 2004, nr 1, poz. 7) Sąd Najwyższy stwierdził, że sąd II instancji, rozpoznając sprawę na skutek apelacji, powinien wziąć pod rozwagę, w granicach zaskarżenia, wszystkie stwierdzone naruszenia prawa materialnego popełnione przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji.

Podzielając powyższe poglądy Sąd Okręgowy rozważył dopuszczalność zastosowania art. 441 § 3 k.c. w rozważanym stanie faktycznym. Przedmiotem roszczenia regresowego w niniejszej sprawie jest odszkodowanie, wypłacone przez Skarb Państwa poszkodowanemu funkcjonariuszowi policji na podstawie art. 5 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji (Dz. U. nr 53 poz. 345 z późn. zm.) za uszczerbek na zdrowiu odniesiony podczas służby. Szczegółowej analizy orzecznictwa związanego z dochodzeniem tego rodzaju roszczeń regresowych dokonał Sąd Najwyższy w uchwale z 8 października 2010 r., sygn. III CZP 35/10 (publ. OSNC 2011 r., nr 2, poz. 13, LEX nr 603374). Wnioski w nim zawarte Sąd Okręgowy podzielił w całej rozciągłości.

Na tym tle należy zauważyć, że w doktrynie rozróżnia się roszczenie regresowe sensu stricto, przewidziane w kodeksie cywilnym w wypadku odpowiedzialności solidarnej (art. 376 i 441 k.c.), oraz roszczenie regresowe sensu largo, oznaczające ogólnie prawo żądania w całości lub części zwrotu wykonanego świadczenia, związane z sytuacjami, w których jedna osoba spełniła świadczenie w całości lub części obciążające inną osobę. W niniejszej sprawie między Skarbem Państwa a sprawcą wyrządzającym szkodę na osobie funkcjonariusza w związku ze służbą, nie występuje współodpowiedzialność solidarna. Nie przewiduje jej żaden szczególny przepis ustawy, a art. 441 §1 i 3 k.c. nie może mieć zastosowania wprost, ponieważ nie można przyjąć, że Skarb Państwa odpowiada za szkodę na podstawie czynu niedozwolonego. Można więc było rozważać jedynie regres sensu largo. Taką konstrukcję przyjmuje się jednak zwykle w wypadkach, w których występuje tzw. odpowiedzialność in solidum.

Przyjmowaną w orzecznictwie podstawą roszczeń regresowych między odpowiedzialnymi in solidum jest zazwyczaj art. 441 §3 k.c. stosowany w drodze analogii, jednak podkreślić należy, że przyjęcie koncepcji odpowiedzialności in solidum sprawy szkody i Skarbu Państwa nie wchodzi w rachubę. Odpowiedzialność ta występuje wówczas, gdy wierzyciel może dochodzić swego roszczenia od kilku osób, na podstawie odrębnych stosunków prawnych, łączących go z poszczególnymi podmiotami, a spełnienie świadczenia przez jednego z dłużników zwalnia pozostałych. Roszczenie regresowe obejmuje jedynie takie świadczenia wypłacone przez zobowiązanego na podstawie ustawy szczególnej, do których byłby zobowiązany również sprawca szkody na podstawie prawa cywilnego. Tylko bowiem w takiej sytuacji świadczenie pierwszego zwalnia drugiego od obowiązku zapłaty na rzecz pokrzywdzonego.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że w odniesieniu do jednorazowych świadczeń wypłacanych na podstawie odrębnych przepisów „wypadkowych”, takich jak jednorazowe odszkodowanie wypłacane funkcjonariuszom policji, prawo regresu nie przysługuje, gdyż sprawca szkody nie byłby zobowiązany do wypłaty takich świadczeń na podstawie przepisów ogólnych prawa cywilnego. Skarb Państwa wypłacając odpowiednie świadczenie działa w wykonaniu własnego zobowiązania ustawowego, które musi zrealizować w razie zaistnienia przesłanek ustawowych. Skarb Państwa nie naprawia tym samym szkody, za którą jest odpowiedzialny mimo braku winy, ale realizuje ciężący na nim obowiązek. Świadczenie pracodawcy (Skarbu Państwa) i sprawcy szkody mają zatem różne podstawy prawne, różny zakres i różne funkcje. Nie jest tym samym możliwe domaganie się przez Skarb Państwa zwrotu spełnionego świadczenia.

Nie można natomiast było podzielić odmiennej wykładni dokonanej przez Sąd Rejonowy, który miał na względzie pogląd Sądu Najwyższego zawarty w uchwale z 27 marca 2008 r., sygn. III CZP 13/08 (OSNC 2009/5/67), a stanowiący wyłom w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego. Argumentacji tej nie można uznać za przekonującą. Roszczenie regresowe (sensu largo) w takiej sytuacji stanowiłoby raczej odszkodowanie na rzecz Skarbu Państwa, gdyż spowodowane przez sprawcę uszkodzenie ciała funkcjonariusza, skutkujące uszczerbkiem na zdrowiu, było przyczyną

wypłaty jednorazowego odszkodowania, którego wartość wyrażałaby uszczerbek majątkowy poniesiony przez Skarb Państwa.

Zaznaczyć równocześnie trzeba, że szkodą jest jedynie uszczerbek majątkowy wywołany wbrew woli podmiotu, który go doświadczył. Nie sposób przyjąć, że wypłata odszkodowania za uszczerbek na zdrowiu doznany przez funkcjonariusza Policji na podstawie art. 5 i 6 ustawy z 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji odpowiada tym kryteriom (tak też Sąd Okręgowy w Białymstoku w wyroku z 27 stycznia 2010 r., sygn. II Ca 931/09, publ. LEX nr 1294093).

Dlatego należało uznać, że Skarb Państwa w drodze analogii na podstawie art. 441 §3 k.c. nie jest uprawniony do zwrotnego dochodzenia od sprawcy odszkodowania wypłaconego poszkodowanemu na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji. Odszkodowanie to bowiem nie podlega zaliczeniu na poczet należności, jakie tenże sprawca byłby obowiązany świadczyć poszkodowanemu bezpośrednio na podstawie przepisów prawa cywilnego. Górną zaś granicą odpowiedzialności sprawcy wypadku w procesie regresowym jest to, co byłby on obowiązany świadczyć bezpośrednio poszkodowanemu na podstawie przepisów cywilnoprawnych (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z 30 stycznia 1998 r., sygn. III CKU 17/97, publ. Prok. i Pr. 1998/6/28; z 25 marca 1994 r., sygn. III CZP 5/94, publ. OSNC 1994/7-8/145; z 21 października 1997 r., sygn. III CZP 34/97, publ. OSNC 1998/2/19; z 8 października 2010 r., sygn. III CZP 35/10, publ. OSNC 2011/2/13).

Reasumując, w przypadku świadczenia z tytułu odszkodowania wypadkowego, Skarb Państwa wykonuje swoje własne zobowiązanie na podstawie szczególnego przepisu ustawy, ma ono inny charakter niż zobowiązanie z tytułu odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody (wynikającej z czynu niedozwolonego), którego poszkodowany mógłby dochodzić od tego sprawcy na podstawie przepisów prawa cywilnego. Pracodawca jest obowiązany do spełnienia świadczeń przewidzianych w ustawie wypadkowej w razie zaistnienia przesłanek określonych w tej ustawie, niezależnie od tego, czy jednocześnie podstawę jego odpowiedzialności stanowią przepisy prawa cywilnego. Świadczenia te musiałyby zostać wypłacone również w przypadku zdarzeń, za które winy nikomu przypisać nie można. Niewątpliwie też przepisy ustawy z 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji nie wskazują bezpośredniej podstawy prawnej do dochodzenia od sprawcy szkody zwrotu świadczeń wypłaconych na podstawie powołanej ustawy.

A zatem, na gruncie niniejszej sprawy nie zaistniała podstawa do konstruowania roszczenia regresowego Skarbu Państwa z tytułu wypłaty świadczeń funkcjonariuszowi policji, którego choroba spowodowana została przez osobę trzecią.

Dlatego Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo.